

Latinské jaro? Bolivijský vládce pláchl jako tuniský, Moskva hřímá o puči

- CZ24 News | 13. listopadu 2019

BOLÍVIE: Nepokoje v Latinské Americe už analytici přirovnávají k arabskému jaru. Bolivijský prezident Evo Morales totiž utekl do ciziny jako svého času tuniská hlava státu Zín Abidín bin Alí. I nynější americké protesty se navíc rychle přelévají přes hranice. A také se opět spekuluje o vměšování velmocí.

„Nepokoje v jižní Americe jsou již srovnávány s arabským jarem,“ napsal na analytickém webu The Conversation Lenin Cavalcanti Guerra z univerzity v kanadském Saskatchewanu. Jako arabské jaro se označují povstání v severní Africe a na Blízkém východě v letech 2010 a 2011. Ty odstartovaly pád vládců Tuniska, Egypta a Libye a zažehly občanské války v Sýrii a Jemenu.

Bolívie připomíná Tunisko přinejmenším v tom, že prezidenti obou zemí po demonstracích odstoupili a prchli do zahraničí. Morales 12. listopadu odletěl do mexického azylu a bin Alí v září zemřel v exilu v Saúské Arábii.

Guerra vidí mezi arabským jarem a současnými bouřemi v Bolívii, Peru, Ekvádoru, Paraguayi a Chile podobnosti. Upozorňuje ale i na rozdíly. Ten hlavní spatřuje v tom, že zmíněné jihoamerické státy jsou do značné míry demokratické, byť je někdy jejich demokracie křehká. Povstáními zasažené arabské země naopak svíraly autoritářské režimy.

Podle Guerra spojuje jihoamerické protesty to, že je většinou vyprovokovaly menší jednotlivé problémy, které ale připomněly širší déletrvající potíže s korupcí, životními náklady, penzemi, přístupem ke vzdělání a zdravotní péči.

Za pádem Moralese však alespoň na první pohled nestály ekonomické otázky. Nespokojence vyhnalo do ulic jeho vítězství v říjnových volbách, které kromě opozice označila za zmanipulované i Organizace amerických států (OAS).

Autoritářský socialistický prezident Venezuely Nicolás Maduro obvinil Spojené státy, že v Bolívii „financovaly a řídily puč“. O puči proti levicovému Moralesovi hovoří i levicové vlády či prezidenti Mexika, Kuby, Nikaraguy a Argentiny. Ruské ministerstvo zahraničí přišlo s výrazem „řízený převrat“.

Ekvádorský Lenin žebral u MMF

Politická nestabilita byla v Latinské Americe ve 20. století spíše pravidlem než výjimkou. Pověsti určité oázy klidu se dlouho těšilo v podstatě jen relativně bohaté Chile. Tím však nyní otrásl největší nepokoje od přechodu k demokracii v roce 1990.

Říjnové protesty vyvolalo zdražení elektřiny a jízdného ve veřejné dopravě. Demonstrace místy přerůstaly ve vandalismus a úřady vyhlásily v metropoli výjimečný stav. Kvůli napětí Chile odřeklo pořádání klimatické konference OSN a také summitu Rady pro ekonomickou spolupráci Asie a Tichomoří (APEC). Nejmenovaný činitel amerického ministerstva zahraničí uvedl, že Washington má poznatky o „ruské aktivitě podporující negativní kurz“ v Chile.

Také Ekvádorce rozzuřilo zdražování, tentokrát spojené s úspornými opatřeními vynucenými půjčkou

od Mezinárodního měnového fondu (MMF). Prezident země bohaté na ropu Lenín Moreno zrušil i dlouholeté dotace na pohonné hmoty, jejichž cena tím pro Ekvádorce raketově vzrostla. Vlna protestů a stávek přiměla Morena v říjnu dotace zase vrátit. Projevy nespokojenosti ale úplně nehasil.

Moreno se vydával za levicového politika a křestní jméno má po vůdci ruských bolševiků Vladimíru Leninovi. Z rozdmýchávání nepokojů v Ekvádoru ale viní i Madura, který se staví do role vůdce latinskoamerické levice.

Maduro se drží u moci navzdory venezuelské hospodářské, politické i humanitární krizi a pokusům USA o jeho mezinárodní izolaci. Režim v Caracasu již během let ustál či potlačil mnoho masových demonstrací a v posledních týdnech žádným novým nečelil.

„Prodám vlast“

Klid nepanuje ani v Peru, kde v září prezident Martín Vizcarra rozpustil opozicí kontrolovaný parlament ve snaze vyvolat nové volby. Jeho krok zažehl demonstrace po celé zemi, z nichž jedna zablokovala přístup k největšímu peruánskému dolu na těžbu mědi Las Bambas. Peru patří mezi hlavní světové vývozce této suroviny.

Loni rezignoval Vizcarrův předchůdce Pedro Pablo Kuczynski, jenž byl podezřelý mimo jiné ze zapletení do celokontinentálního korupčního skandálu kolem brazilské stavební firmy Odebrecht. Další bývalý prezident Alan García se v dubnu rovnou zastřelil. Učinil tak v okamžiku, kdy jej domů přijela zatknout policie kvůli údajným úplatkům od Odebrechtu.

V červenci a srpnu zmítaly nepokoje Paraguají. Tamní obyvatelstvo rozhněval prezident Mario Abdo Benítez, který v květnu uzavřel tajnou dohodu s Brazílií o obří vodní elektrárně Itaipú. Protestující považují dohodu za výhodnou pro silnější Brazílii. Paraguaycům prý naopak ztíží přístup k levné energii.

„Prodám vlast“ napsali demonstranti na transparenty s podobiznami Beníteze a dalších kritizovaných politiků. Opozice zahájila proces odvolání prezidenta i viceprezidenta. Parlament v roce 2012 sesadil i předchozí hlavu státu, když spory o půdu přinesly smrt 17 lidem.